

מורי שורין

פרופסור למשמעות החיים

הספר "ימי שלישי עם מורי" הוא לא רק "קורס במשמעות החיים" אלא גם שיר הלל למורה אמיתי

קריירה, משפחה, כסף, התמודדות עם המשפחה, קניית מכונת חדשה, תיקון הרדיאטור שהתקלקל – אנחנו עסוקים בטריליוני פעולות קטנות, פשוט כדי להמשיך ללכת. ולכן לא אימצנו לעצמנו את ההרגל לעמוד מן הצד ולהתבונן בחיינו ולומר, האם זה הכל? האם זה כל מה שאני רוצה? האם משהו חסר כאן? אתה זקוק למישהו שסיטי (שזיו) אותך לכיוון הזה. זה לא יקרה מאלי (מעצמו). אלבום מבין: כולנו זקוקים למורים במשך חיינו. המורה שלו נמצא כעת מולו.

על המוות

היחס של מורי הגוסס אל המוות מעניין במיוחד. "בְּרַגַע שאתה לומד איך למות, אתה לומד איך לחיות", הוא אומר לאלבום, ומודה על האפשרות שניתנה לו לגסוס (למות) לאט, ולדעת להעריך כל דקה נוספת שהוא חי. כל אחד יודע שהוא ימות, אבל אף אחד לא מאמין בכך. אחרת היינו עושים דברים בצורה אחרת. מרבינו מסתובבים כאילו מתוך שינה. אנחנו לא חווים באמת את העולם במלואו, משום שאנחנו חצי ישנים, ועושים דברים שאוטומטית נדמה לנו שעלינו לעשות. כשאתה מבין שאתה עומד למות, אתה רואה הכל בצורה שונה. אתה מסיר את כל השטויות האלה, ומתמקד (מוקד – פוקוס) בעיקר.

מורי מצביע לעבר החלון: "אתה רואה את זה? אתה יכול לצאת לשם, החוצה, בכל רגע. אתה יכול לרוץ סביב הפלוק ולהשתגע. אני לא יכול לעשות את זה. אני לא יכול לרוץ. אבל אני מעריך את החלון הזה יותר ממך. אני מביט החוצה בעד החלון בכל יום. אני מבחין בשינוי בעצים, באיזו עוצמה הרוח נושבת. כאילו אני יכול לראות את הזמן שחולף בעד ארון החלון הזה. מאחר שאני יודע שזמני כמעט חלף

להיות מספיק חזק כדי לומר, שאם התרבות איננה עושה זאת, אינך קונה אותה. כל-כך הרבה אנשים מסתובבים עם חיים חסרי משמעות. הם נראים ישנים למחצה, גם כשהם עסוקים בעשיית דברים שנראים להם חשובים. זה קורה משום שהם רודפים אחרי הדברים הלא נכונים. אם אתה רוצה להכניס משמעות לחייה, עליך להקדיש את עצמך לאהבת אחרים, להקדיש את עצמך לקהילה שסביבך, להקדיש את עצמך ליצירת משהו שנותן לך מטרה ומשמעות".

על האהבה

ב"שיעור" הראשון מספר מורי לאלבום: "עכשיו שאני סובל, אני מרגיש יותר קרוב לאנשים סובלים משהרגשתי אי פעם. לפני כמה לילות, בטלוויזיה, ראיתי אנשים בפוסניה רצים ברחוב, נורים (יורים בהם), נהרגים, קורבנות תמימים... ופשוט התחלתי לבכות. אני מרגיש שהפאב שלהם הוא פאבי שלי". מורי מדבר לדבר על החשיבות של האהבה. בלעדיה, הוא אומר, אין שום טעם לחיים. "הדבר החשוב ביותר בחיים הוא ללמוד כיצד לתת אהבה, וכיצד לאפשר לה להיכנס. הנח (תן) לה להיכנס. אנחנו חושבים שאיננו ראוים לאהבה, אנחנו חושבים שאם נאפשר לה להיכנס נהפוך לרפכים מדי. אבל איש חכם ושמן יזוין ניסח את זה היטב. הוא אמר: האהבה היא הפעולה ההגיגית היחידה".

על החרכה

כשאלבום שואל את מורי אם הוא מתחרט על דברים שהחמיץ (שהפסיד), על סודות שהסתיר, עונה לו הפרופסור החכם: "התרבות איננה מעודדת אותנו לחשוב על דברים כאלה – עד שאנו עומדים למות. אנחנו פליכר שקועים בדברים אנוכיים (אגוצנטריים),

המילה מורה באה מהשורש ר-א-ה. מורה טוב לא רק מוסיף לנו ידע, אלא מראה לנו כיוון, פותח בפנינו עולמות חדשים, גורם לנו לראות דברים בצורה שונה. כזה היה מורי שורין, שעליו מבוסס הספר "ימי שלישי עם מורי" (הוצאת מטר).

הספר ראה אור בסוף שנות התשעים בארצות-הברית. מי שחתום עליו הוא מייץ אלבום, אבל מי שאחראי לכל החוכמה שהוא מכיל הוא מורי (מורים) שורין, הפרופסור של אלבום בקולג', הפרופסור שאלבום פליכר אהב ושאליו הוא חזר 16 שנה אחרי סיום לימודיו. אלבום חזר אל מורי אחרי ששמע שהמורה האהוב שלו גוסס ממחלת ניוון השרירים.

בשנים מאז סיים את לימודיו, עשה אלבום חיל (הצליח מאוד) בעבודתו. הוא היה לעיתונאי ספורט מצליח, הוא עבד מסביב לשעון, הוא הקדיש את כל פולו לקריירה, הוא הרוויח הרבה כסף. והוא היה מאוד לא מאושר. הפגישה שלו עם המורה מימי הקולג' היתה לסדרה של פגישות שבועיות, ואלה היו לקורס האחרון שנתן מורי, "קורס לחיים", שממנו נולד הספר, לאחר מותו של הפרופסור.

הספר מתאר את השיעורים הללו, במקביל להדרדרות (לירידה) הכואבת במצב הבריאות של פרופסור שורין. אבל בניגוד גמור למצבו הפיזי הנורא, המצב הנפשי של הפרופסור מעורר הערצה, מעניק השראה (אינספירציה) ומביא נחמה לכל אדם.

אלבום משלב בספר את סיפור חייו שלו, לצד הסיפור של מורי, שהגיע לאמריקה כבן למהגרים (אמיגרנטים) יהודים ועניים מרוסיה.

הפרקים בספר מתארים את המפגשים השבועיים. כל מפגש מוקדש לנושא אחר; כל מפגש נותן תובנות והארות לגבי חייו של אלבום, ובעצם – לגבי חיינו. "התרבות שלנו איננה גורמת לאנשים להרגיש טוב עם עצמם", אומר מורי לאלבום, "ואתה צריך

את זה? אנשים האלה היו כלי-כך רעבים לאהבה, שהם קיבלו תחליפים (אלטרנטיבות). הם נאחזו בדברים חומריים וציפו שאֵלה יחזירו להם מֵעֵין חיבוק. אבל זה לא עובד לעולם. אי־אפשר להמיר (להחליף) דברים חומריים (מטריאליסטיים, גשמיים) באהבה או ברוך או בחום או בתחושת חֵבְרוּת.

כסף איננו תחליף לרוך, וכוח איננו תחליף לרוך. אני אומר לך, כשאני יושב כאן וגוסס, שכאשר אתה זקוק לכך יותר מכל, לא כסף ולא כוח יעניקו לך את הרגש שאתה מחפש, ולא חשוב כמה יש לך מאֵלָה.

יש בלבול גדול בארץ הזאת בשאלה מה אנחנו רוצים לעומת מה אנחנו זקוקים. אתה זקוק למזון; אתה רוצה גלדת שוקולד. אתה חייב להיות כן עם עצמך. אתה לא זקוק למכונית הספורט החדשה ביותר; אתה לא זקוק לבית הגדול ביותר. האמת היא, שלא מקבלים סיפוק מהדברים האלה. מה שבאמת מְעַנֵּיק סיפוק הוא להציע לאחרים את מה שיש לך לתת. אני לא מתכוון מבחינה כספית, אני מתכוון לזמן שלך. לדאגה שלך. לסיפורים שאתה מספר. [...] הקדש את עצמך לאהבת אחרים, הקדש את עצמך לקהילה שסביבך, והקדש את עצמך ליצירת משהו שיעניק לך מטרה ומשמעות. [...] ההענקה לאנשים אחרים גורמת לי להרגיש בחיים. לא המכונית שלי או הבית שלי. לא איך אני נראה במראה. כשאני מעניק מזמני, כשאני יכול לגרום למישהו לחייך לאחר שהרגיש עצוב, אני כמעט מרגיש בריא. עֲשֵׂה את הדברים שבאים מהלב. כשאתה עושה זאת, לא תתאכזב, לא תקנא, לא תשתוקק (לא תרצה, לא תקווה) לדברים של מישהו אחר. להפך, אתה תהיה המום (בשוק, מופתע) מכל הדברים שתקבל בחזרה."

על הנישואין

באחד השיעורים מבקש אלבום ממורי לדבר על נישואים. כמעט לכל אחד שהוא מפיה, הוא אומר, יש בעיה בנושא: לחלק יש בעיה להיפנס לנישואים; לחלק יש בעיה לצאת מהם. הוא עצמו חיפה שבע שנים עד שהציע לחברתו נישואין.

"אני מרחם על הדור שלכם", עונה לו מורי. "בתרבות הזאת, כלי-כך חשוב למצוא יחסי אהבה עם מישהו, משום שחלק כלי-כך גדול מהתרבות איננו נותן לנו את זה. אבל הילדים המסכנים של היום, או שהם אנוכיים (אגואיסטים) מפדי להיות חלק מיחסי אהבה של ממש, או שהם ממהרים לקפוץ

ההמשך - בעמוד 11

הרגשתי קצת מבויש, משום שהתרבות שלנו אומרת לנו, שעלינו להתבייש אם איננו מסוגלים לנגב את אֶחֱזֵינו. אבל אז אמרתי לעצמי, תשכח מה התרבות אומרת. אני התעלמתי מהתרבות כמעט כל חיי. אני לא מתכוון להתבייש. מה העניין הגדול? ואתה יודע מה? קרה דבר מוזר מאוד: התחלתי ליהנות מהתלות הזאת. עכשיו אני נהנה כשמסובכים אותי על הצד ומורחים משחה על אֶחֱזֵי כפי שלא אֶקְבֵּל פצעים, או כשמנגבים את מצחי, או מעסים (עיסוי - מסאז') את רגלי. אני מתענג על כך. אני עוצם את עיני וסופג את זה. וזה נראה לי כלי-כך מופר. זה כמו לשוב ולהיות ילד."

לא רק שמורי לא פחד מעולם להודקן; הוא קידם (קיבל) בברכה את הוקנה, משום שהיא הביאה אֵתָה ידע, ניסיון וחוכמה. "ככל שאתה מתבגר, אתה לומד עוד. אילו נשארתי בן עשרים ושתיים, היית נשאר חסר דעת כבן עשרים ושתיים. ההזדקנות איננה רק התנוונות, היא צמיחה. היא לא רק השלילה (נגטיביות) בכך שאתה עומד למות, היא גם החיוב (פוזיטיביות) בכך שאתה מבין שאתה עומד למות, ובכך שאתה חי חיים טובים יותר בגלל זה. [...] אם אתה נאָכֵק כל הזמן בהזדקנות, תמיד תהיה אומלל (מסכן), משום שאתה תודקן למרות הפל. האמת היא, שאתה גם תמות בסוף ולא חשוב מה אתה אומר לעצמך."

על הפסוק

יש מין שטיפת מוח (brainwash) בארץ שלנו. חוזרים שוב ושוב על אותם הדברים: בעלות על דברים זה טוב. יותר כסף זה טוב. יותר רכוש זה טוב. יותר מסחר זה טוב. יותר זה טוב. יותר זה טוב - אנחנו חוזרים על זה, ואחרים חוזרים על זה באוזנינו, שוב ושוב, עד שאף אחד לא טוֹרֵחַ (לא מתאמץ) לחשוב אֶחֱרָת. האדם הממוצע כלי-כך אֶפּוֹף (יש מסביבו, מכוסה) בכל זה, עד שהוא מאבד את הפרספקטיבה לגבי מה חשוב באמת.

לכל מקום שהגעתי בְּחַיִי, פגשתי אנשים שרוצים לטרוף משהו חדש. לטרוף מכונית חדשה. לטרוף נְתַח (משהו) חדש של רכוש. לטרוף את הצעצוע האחרון. ואז הם רוצים לספר לך על זה. נַחַש מה קניתי. נחש מה קניתי. אתה יודע איך תמיד פירשתי

(עבר), אני נמשך אל הטבע כאילו אני רואה אותו לראשונה."

המוות נתפס אצל מורי כדבר טבעי, כהמשך מתבקש של החיים. "זה טבעי למות", הוא אומר. "העובדה שאנחנו עושים כלי-כך הרבה רעש סביב המוות נובעת מכך שאיננו רואים את עצמנו חלק מהטבע. אנחנו חושבים שמשום שאנחנו בני אדם, אנחנו מעל לטבע. אנחנו לא. כל מה שנולד, מת. כל עוד אנחנו מסוגלים לאהוב זה את זה, וזוכרים את הרגשת האהבה שהרגשנו, אנחנו יכולים למות מבלי ממש ללכת מפאן. כל האהבה שיצרנו עוֹדְנָה (היא עדיין) כאן. כל הזכרונות עודם כאן. כל הזכרונות

עודם כאן. אתה ממשיך לחיות - בלבתיקהם של כל אלה שנגעת בהם וטיפחת אותם כל עוד היית כאן. המוות מפסיק את החיים, לא את היחסים."

על המשפחה

מורי מוקף באנשים שאוהבים אותו - חברים, תלמידים, קולגות. אבל יותר מכל, הוא יודע, חשובה המשפחה. "אין שום בסיס, שום קרקע בטוחה, שעליה אנשים יכולים

לעמוד היום, חוץ ממשפחה. זה התברר לי בזמן המחלה. אם אין לך תמיכה, אהבה, טיפול ודאגה שאתה מקבל מהמשפחה, אין לך דבר. האהבה חשובה מכל. כפי שאמר המשורר הַדְּגוּל (גדול וחשוב) שלנו, אֹדֵן: 'אָהבוּ זה את זה, אֶחֱרָת תִּיעֲלְמוּ'.

וזה נכון. ללא אהבה, פולנו ציפורים עם כנפיים שבורות. משפחה זה לא רק אהבה, זו הידיעה שמישהו משגיח עליך. זה מה שחסר לי כלי-כך כשאמי מתה בילדותי - מה שאני מכנה 'פיטחון רוקני' - לדעת שהמשפחה שלך תהיה שם להשגיח (לשמור) עליך. שום דבר אחר לא יעניק לך את ההרגשה הזאת. לא כסף. לא תהילה. לא עבודה."

על הפחד מהזדקנות

המחלה הולכת ומשתלטת על גופו של מורי. מלבד נשימה ובליעת מזון, הוא אינו יכול לעשות דבר בעצמו. אבל זה לא גורם לו לאבד את האופטימיות, את אהבת החיים והאדם. "אני אדם עצמאי, ולכן הנטייה שלי היתה להילחם בכל זה - בעזרה לצאת מהמכונית, בצורך שמישהו אחר ילביש אותי.

פרופסור למשמעות החיים

לתוך הנישואים ואז, כעבור שישה חודשים, הם מתגרשים. הם אינם יודעים מה הם מחפשים בשותף שלהם. הם לא יודעים מי הם בעצמם, אז איך הם יכולים לדעת עם מי הם מתחתנים?

זה עצוב, משום שאדם אהוב הוא כליך חשוב. מבינים את זה, במיוחד כאשר נמצאים בתקופה כמו שאני עובר עכשיו, כשהמצב לא כליך טוב. חברים זה נפלא, אבל חברים לא יהיו פאן פלילה שבו אתה משתעל ואינך יכול לישון ומישהו צריך להישאר ער כל הלילה אתה להרגיע אותך, מנסה לעזור.

מהנישואים למדתי את הדבר הפא: אתה עומד למבחן. אתה מגלה מי אתה, מיהו האדם השני, וכיצד אתה מתאים לו או לא.

אלבום שואל אותך, האם אפשר לדעת אם נישואים מסוימים יצליחו. מובן שהתשובה לכך אינה פשוטה, אומר לו מורי, אך ישנם כמה כללים שהוא יודע לגבי אהבה ונישואים: "אם אינך מכבד את האדם השני, אתה בצרות צרורות (צרות גדולות). אם אינך מסוגל להתפשר (פשרה - קומפרומיס), אתה בצרות צרורות. אם אינך מסוגל לדבר בפתחות על מה שקורה ביניכם, אתה בצרות צרורות. ואם אין לכם מערכת משותפת של ערכים בחיים, אתם בצרות צרורות. הערכים שלכם צריכים להיות דומים. והערך הגדול ביותר הוא האמונה שלכם בחשיבותם של הנישואים שלכם."

על התרבות

מורי לא חוסך ביקורת מהתרבות האמריקנית, אך מרגיש שהדברים נכונים כמעט בכל מקום בעולם. "אנשים הופכים מרושעים רק כאשר הם מאוימים. וזה מה שהתרבות שלנו עושה. זה מה שהכלכלה שלנו עושה. אפילו אנשים שיש להם עבודה בשוק הכלכלי שלנו מרגישים מאוימים, משום שהם מפחדים להפסיד אותה. וכשאתה מרגיש מאויב, אתה מתחיל לדאוג רק לעצמך. אתה הופך את הכסף לאלוהים. כל זה הוא חלק מהתרבות. וזו הסיבה שאני לא קונה את זה.

לזה אני מתכוון כשאני אומר לבנות תת-תרבות

קטנה משלה. אני לא מתכוון לכך שתתעלם מכל החוקים של החברה שלך. למשל, אני לא מסתובב צירוף. אני לא נוסע באור אדום. הדברים הקטנים, אני יכול לציית להם. אבל הדברים הגדולים - איך אנחנו חושבים, מה חשוב בעינינו - אתה הדברים האלה כל אחד צריך לבחור בעצמו. אתה לא יכול לתת למישהו אחר - או לחברה פלשהי - לקבוע אותם בשבילך.

קח לדוגמה את מצב. הדברים שעלי להיות במבוכה בגינם (בגללם) עכשיו - חוסר היכולת ללכת, חוסר היכולת לנגב את התחת, הרצון לבכות לפעמים כשאני מתעורר בבוקר - אין בהם שום דבר מביך או מביש (לא נעים).

אותו הדבר בנוגע לנשים שאינן רזות מספיק, או גברים שאינם עשירים מספיק. זה פשוט מה שהתרבות שלנו גורמת לנו להאמין. אל תאמין לזה. [...]

תשקיע במשפחת האדם. תשקיע באנשים. תקים קהילה קטנה של אלה שאתה אוהב אותם והם אוהבים אותך. בתחילת החיים, כשאנחנו תינוקות, אנחנו זקוקים לאחרים כדי לשרוד (להישאר בחיים), נכון? ובסוף החיים, כשהמצב הוא כמו אצלי, שוב אנחנו זקוקים לאחרים כדי לשרוד, נכון? אבל הסוד הוא, שגם בין לבין אנחנו זקוקים לאחרים."

הלימודים נמשכים

הספר מסתיים במותו העצוב והבלתי נמנע של מורי שוורץ. ואלבום, שתקיו השתנו ללא הכר (מאוד) בעקבות המפגשים השבועיים, מסכם: "האם היה לכם אי פעם מורה? מורה שראה בכם משהו לא בשל אך יקר, אבן טובה שבחוכמה ניתן ללשש עד שתבריק בגאווה? אם התמזל מזלכם למצוא את הדרך למורים כאלה, תמיד תמצאו את הדרך חזרה אליהם. לפעמים זה רק בראשכם. לפעמים זה לצד מיטתם.

הקורס האחרון בחייו של הפרופסור הזקן שלי התקיים פעם בשבוע, בביתו, ליד חלון בחדר העבודה שלו, מקום שממנו יכול היה להתבונן (להסתכל) בשתיל קטן של היביסקוס המשיר את פרחיו הורודים. הפיתה נפגשה בימי שלישי. לא נדרשו ספרים. הנושא היה משמעות החיים. הוא לימד אותנו מנסיונו. הלימודים נמשכים."

איילה פרלמוטר

העזים (החוקים) שלו, על בדידותו החברתית, וכן - גם על השנאה שהוא חש לפעמים כלפי חלק מהתלמידים. "רציתי להסיר את מסכת המורה ההגיזני ולהגיד לו את כל מה שהיה לי על הלב. תשמע, חתיכת שרץ קטן, אם אתה לא מוריד את הפיסא, אני מעיף אותך דרך החלון, שתהיה אוכל ליונים.

אסור לך לדבר ככה. ידווחו עליך לרשויות. אתה יודע מה תפקידך: אם הפני אלה (השוכבים, המעצבנים) הקטנים עולים לך על העצבים מדי פעם, אין לך ברירה חוץ מלסבול, בן-אדם, לסבול. אף אחד לא מכריח אותך להישאר במקצוע העלוב הזה עם השכר העלוב, ואף אחד לא מפריע לך לצאת מהדלת הזאת."

לומדים מתכונים בכיתה

אחרי יותר מעשור (עשר שנים) בבתי-ספר ציבוריים קשים, מקבל מק'קורט משרת הוראה נחשקת (שפולם רוצים בה) בתיכון הטוב ביותר בניו-יורק. כאן אין כבר בעיות משמעות, מוטיבציה לא חסרה, אבל עדיין נשאלת השאלה, איך לגרום לתלמידים להתעניין בשיעור, ללמוד מתוך רצון ולא מתוך הכרח. אט-אט הוא מוצא את דרכו.

יום אחד מתפתח בכיתה דיון על אוכל, וחישה מהר עולה יוזמה לפיקניק כיתתי בפארק, שאליה יביא כל תלמיד מאכל אופייני מביתו. אחרי הפיקניק, המורה מבקש מהתלמידים להביא לשיעור ספרי בישול. הם קוראים מתכונים שמעניינים אותם וחושבים שזה בעצם כמו שירה. אחד מהם מוציא חליל ומלווה את הקריאה בנגינה.

למחרת כבר מגיעים תלמידים נוספים עם פלי נגינה, וקריאת המתכונים הופכת להופעה נלהבת. בקמשה, התלמידים כותבים ביקורות על הקפטריה של בית-הספר או על מסעדות שהם אוהבים. ההתלהבות גדולה, אבל יחד אתה גם החששות התמידיים והמייסרים (פואבים) שמלווים את מק'קורט כל חייו: האם נכון לפעול כך? האם הוא באמת תורם לתלמידים? האם לא עדיף (טוב יותר) להיות כמו שאר המורים, ש"הולכים לפי הספר"?

וההתלבטויות הללו מלוות גם את חייו האישיים. הוא מנסה לכתוב עבודת דוקטורט ונכשל; הוא לא בטוח האם ברצונו להמשיך ללמד; הוא חושש שהוא מבזבז את זמנו ואת זמנם של התלמידים. עד שיום אחד הוא פשוט עושה את מה שהוא אומר שוב ושוב לתלמידים לעשות: לכתוב.

איילה פרלמוטר